

جهانی‌شدن ورزش

تحلیل جامعه‌شناختی فراملی‌شدن، فرهنگ و قدرت

دکتر امیرحسین مهرصفر — استادیار دانشگاه سمنان

مقدمه: وقتی ورزش مرزها را پشت سر می‌گذارد

امروز

یک مسابقه فوتبال می‌تواند به‌طور هم‌زمان در ده‌ها کشور دیده شود، بازیکنان از ملیت‌های مختلف در یک تیم بازی کنند، و هواداران در نقاط مختلف جهان از یک باشگاه حمایت کنند.

گذشته

بسیاری از فعالیت‌های ورزشی در چارچوب‌های محلی یا ملی معنا پیدا می‌کردند. بازی‌ها، آیین‌ها و رقابت‌ها به فرهنگ خاص یک منطقه یا ملت وابسته بودند و انتقال آن‌ها به دیگر نقاط جهان محدود بود.

این تحول، نتیجه فرآیندی است که در علوم اجتماعی به آن «جهانی‌شدن» گفته می‌شود؛ فرآیندی که در آن مرزهای جغرافیایی، فرهنگی و اقتصادی کمرنگ می‌شوند و ارتباطات فراملی گسترش می‌یابد.

پرسش اصلی: جهانی‌شدن چگونه ورزش را دگرگون کرده و چه پیامدهایی برای فرهنگ، هویت، نابرابری و قدرت دارد؟

مفهوم جهانی‌شدن در ورزش

جهانی‌شدن در ورزش به فرآیندی اشاره دارد که در آن ورزش‌ها در سطح جهانی گسترش می‌یابند، ارتباطات میان کشورها افزایش می‌یابد و ساختارهای ورزشی فراملی شکل می‌گیرند. این فرآیند شامل چند بعد مهم است:

فرهنگی

انتقال و ترکیب فرهنگ‌های ورزشی

اقتصادی

گسترش بازارهای ورزشی و جریان سرمایه

سیاسی

نقش ورزش در روابط بین‌الملل

رسانه‌ای

پوشش جهانی مسابقات

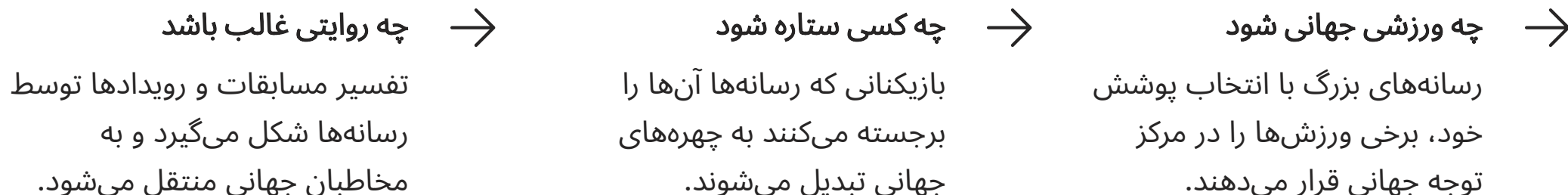
جهانی‌شدن باعث شده که ورزش دیگر صرفاً یک فعالیت محلی یا ملی نباشد، بلکه بخشی از یک نظام جهانی پیچیده باشد.

رسانه‌ها: موتور اصلی جهانی‌شدن ورزش

بدون رسانه، جهانی‌شدن ورزش در شکل امروزی آن ممکن نبود. تلویزیون، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی امکان داده‌اند که مسابقات به صورت زنده در سراسر جهان پخش شوند، ورزشکاران به چهره‌های جهانی تبدیل شوند و هواداران در نقاط مختلف دنیا با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

رویدادهایی مانند FIFA World Cup یا Olympic Games میلیون‌ها یا حتی میلیارد‌ها مخاطب در سراسر جهان دارند.

رسانه‌ها نه تنها ورزش را منتقل می‌کنند، بلکه معنای آن را نیز شکل می‌دهند. آن‌ها تعیین می‌کنند:

اقتصاد جهانی ورزش

جهانی شدن ورزش با گسترش اقتصاد سرمایه داری پیوند نزدیکی دارد. ورزش امروز یک صنعت جهانی است.

حق پخش

قراردادهای میلیاردی برای پخش مسابقات در سراسر جهان

تبلیغات

برندهای جهانی برای حضور در رویدادهای ورزشی رقابت می کنند

اسپانسرینگ

شرکت های چندملیتی از تیم ها و ورزشکاران حمایت مالی می کنند

برندینگ

فروش محصولات و کالاهای ورزشی در بازارهای جهانی

چالش ها

- نابرابری میان لیگ ها افزایش یافته است
- تمرکز ثروت در دست تعداد محدودی از باشگاه ها
- فاصله اقتصادی میان کشورهای قوی و ضعیف

فرصت ها

- باشگاه ها به شرکت های چندملیتی تبدیل شده اند
- در کشورهای مختلف هوادار دارند
- بازیکنان بین المللی جذب می کنند
- درآمد از منابع جهانی تأمین می شود

مهاجرت ورزشکاران و جریان نیروی کار

یکی از نشانه‌های مهم جهانی‌شدن، افزایش مهاجرت ورزشکاران است. بازیکنان از کشورهای مختلف به لیگ‌های قدرتمندتر منتقل می‌شوند تا درآمد بیشتری کسب کنند، در سطح بالاتری رقابت کنند و دیده شوند. این جریان، نوعی «بازار جهانی نیروی کار ورزشی» ایجاد کرده است.

از یک سو: فرصت

- فرصت‌های حرفه‌ای افزایش می‌یابد
- تبادل فرهنگی شکل می‌گیرد
- ورزشکاران به تجربه‌های بین‌المللی دست می‌یابند

از سوی دیگر: تهدید

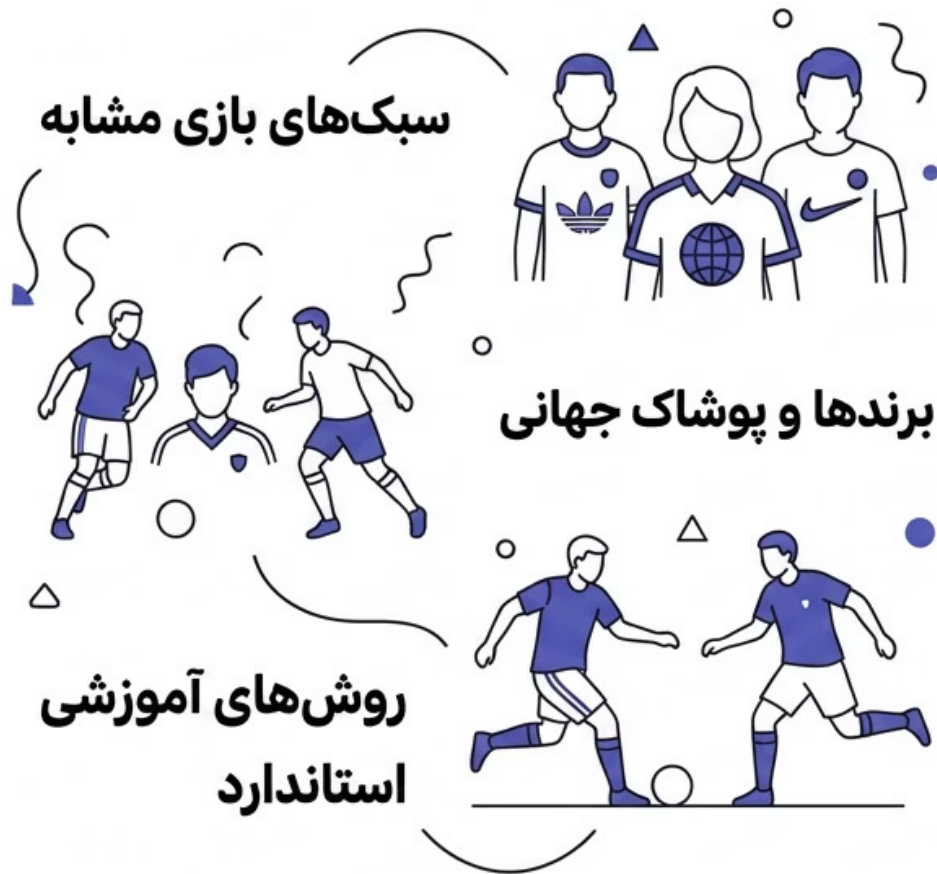
- کشورهای ضعیف‌تر استعدادهای خود را از دست می‌دهند
- نابرابری جهانی تشدید می‌شود
- لیگ‌های داخلی تضعیف می‌شوند

فرهنگ جهانی و فرهنگ محلی: همگرایی یا تنش؟

یکی از مهم‌ترین مباحث در جهانی‌شدن ورزش، رابطه میان فرهنگ جهانی و فرهنگ محلی است.

فرهنگ ورزشی جهانی

فرهنگ ورزشی محلی

قدرت و نابرابری در نظام جهانی ورزش

جهانی‌شدن ورزش یک فرآیند خنثی نیست؛ بلکه با روابط قدرت همراه است. برخی کشورها و نهادها نقش مسلط‌تری دارند.

منابع بیشتر

کشورهای توسعه‌یافته منابع مالی، زیرساختی و انسانی بیشتری در اختیار دارند که به آن‌ها برتری رقابتی می‌دهد.

کنترل رسانه‌ای

رسانه‌های جهانی عمدتاً در اختیار کشورهای قدرتمند است و آن‌ها روایت‌های غالب را شکل می‌دهند.

قانون‌گذاری

قوانین و ساختارهای ورزش جهانی اغلب توسط کشورهای توسعه‌یافته شکل می‌گیرد و به نفع آن‌ها تنظیم می‌شود.

این وضعیت می‌تواند به نوعی «سلطه فرهنگی» منجر شود که در آن برخی ورزش‌ها جهانی می‌شوند و برخی دیگر — به‌ویژه ورزش‌های بومی — به حاشیه می‌روند. فوتبال و بسکتبال در سطح جهانی غالب هستند، در حالی که بسیاری از ورزش‌های بومی کمتر دیده می‌شوند.

جهانی‌شدن ورزش در ایران

در ایران، جهانی‌شدن ورزش به‌ویژه در فوتبال به‌وضوح قابل مشاهده است.

1

هواداری فراملی

بسیاری از جوانان ایرانی هوادار باشگاه‌های اروپایی هستند، مسابقات لیگ‌های خارجی را دنبال می‌کنند و فرهنگ هواداری جهانی را تجربه می‌کنند.

2

تأثیر سبک‌های جهانی

سبک بازی، تمرین و حتی پوشش ورزشی در ایران تحت تأثیر الگوهای جهانی قرار گرفته است و استانداردهای بین‌المللی به تدریج جایگزین روش‌های سنتی شده‌اند.

3

چالش‌ها

رقابت با لیگ‌های قدرتمند خارجی، مهاجرت استعدادها و فاصله اقتصادی با ورزش جهانی از مهم‌ترین چالش‌های ایران در این مسیر است.

آیا جهانی شدن به نفع همه است؟

نابرابری‌های جهانی شدن

- برخی کشورها سود بیشتری می‌برند
- گروه‌های ضعیف‌تر در حاشیه قرار می‌گیرند
- شکاف میان کشورهای قوی و ضعیف عمیق‌تر می‌شود
- ورزش‌های بومی به حاشیه رانده می‌شوند

فرصت‌های جهانی شدن

- گسترش دسترسی به ورزش در سطح جهانی
- افزایش تعامل فرهنگی میان ملت‌ها
- رشد اقتصادی در صنعت ورزش
- ارتقای سطح رقابت و کیفیت

جهانی شدن هم‌زمان فرصت و نابرابری تولید می‌کند. این فرآیند برای همه یکسان نیست و نتایج آن به موقعیت هر کشور در نظام جهانی قدرت بستگی دارد.

جمع‌بندی

جهانی‌شدن ورزش یکی از مهم‌ترین تحولات در جامعه معاصر است.

01

کمرنگ شدن مرزها

جهانی‌شدن مرزهای جغرافیایی را کمرنگ کرده و ورزش را به یک پدیده جهانی تبدیل کرده است.

03

قدرت و نابرابری

قدرت و نابرابری همچنان نقش دارند و فرهنگ‌های محلی همچنان فعال‌اند.

02

تغییر ساختارها

ساختارهای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ورزش به‌طور بنیادین تغییر کرده‌اند.

04

میدان تعامل جهانی

ورزش به میدانی برای تعامل و رقابت جهانی تبدیل شده است.

جهانی‌شدن ورزش را باید نه فقط به‌عنوان گسترش، بلکه به‌عنوان تحولی پیچیده در روابط قدرت، فرهنگ و اقتصاد درک کرد.